

Houd Nederland aan de Top

Verzilver waarde van internationale studenten
voor onderwijs, onderzoek en economie

Jan Paternotte
Tweede Kamerlid D66
januari 2024

Internationaal toptalent voor Nederland

De afgelopen decennia is Nederland een heel populair land geworden bij internationale studenten en onderzoekers. Het aantal internationale studenten is sterk gegroeid. Dat brengt ons land veel: economische groei, een goed netwerk voor wetenschappers en waardevolle uitwisseling voor Nederlandse studenten met studenten uit andere landen.¹

Nu we zo populair zijn geworden, is het tijd voor een volwassenere blik op de instroom van internationale studenten. Wat echter dreigt is iets heel anders. Namelijk: een Haagse overreactie op basis van gevoelens en te weinig kennis van de echte effecten voor mensen, de regio en de economie. In plaats van verstandig beleid naar aanleiding van terechte kritiek van studenten, docenten, onderzoekers en bestuurders.

Bij de behandeling van de Wet 'Internationalisering in Balans', staat de Tweede Kamer voor een belangrijke keuze. We kunnen ervoor kiezen om aan Nederland te blijven bouwen. En daarbij goed te luisteren naar universiteiten, hogescholen, burgemeesters en bedrijven in de regio. Zodat we als land de waarde van internationale studenten en onderzoekers kunnen verzilveren. Waar de economie, studenten én Nederland beter worden van de internationale positie van ons onderwijs en onderzoek.

Het alternatief is dat we kiezen om af te breken wat er de afgelopen jaren is opgebouwd. Waar Den Haag ervoor zorgt dat onderwijsinstellingen in de regio gaan krimpen. Waar onderwijsbesturen internationaal onderwijs- en onderzoekstalent met pijn in het hart wegsturen. Waar we de deur dichtzetten voor internationaal toptalent. Waar docenten geforceerd les in het Nederlands geven. Waar we bezuinigen op Nederlandse kennis en economie.

D66 weet het zeker: wij willen internationaal toptalent voor Nederland. We moeten volwassen keuzes maken voor ons land en investeren in het beste onderwijs. In dit plan lichten we met maatregelen toe hoe dat beleid eruit zou moeten zien en wat de gevolgen zijn als we de verkeerde keuze maken.

Jan Paternotte

¹ Nuffic, 2023

Een voorbeeld: de Universiteit Maastricht

Bezuinigen op internationale studenten raakt regionale economieën hard

Veel partijen stellen voor om Nederlands onderwijs verplicht te maken en het aantal internationale studenten terug te dringen. Daarbij verwachten ze tot 400 miljoen euro per jaar te kunnen bezuinigen.² De VVD verwacht zelfs 800 miljoen euro te bezuinigen, al is niet duidelijk hoe. Wat deze partijen vergeten is dat deze maatregelen met name regio's hard zullen raken.

Een voorbeeld is de Universiteit Maastricht. Dit beleid zal leiden tot een serieuze krimp van de instelling. In de grensregio Limburg is de universiteit één van de belangrijkste economische en sociale aanjagers. Als de universiteit krimpt, zullen de bredere maatschappelijke kosten op langere termijn vele malen groter zijn dan de besparing voor de staatskas.

Een bezuiniging is niet alleen funest voor de regio, maar ook onacceptabel. Een belangrijke reden voor het oprichten van de Universiteit Maastricht was juist de economische ontwikkeling van Limburg toen de mijnen sloten. Het lukte niet om jonge mensen naar Maastricht te krijgen. De vroege keuze van de Universiteit Maastricht om internationaal talent aan te trekken maakte de universiteit een aanjager van de regionale economie. Niet onopgemerkt: het afgelopen jaar is Limburg toegetroten tot de top 40 van meest innovatieve regio's van Europa.

Wanneer de Universiteit Maastricht krimpt, zullen dus niet alleen mensen op de universiteit hun baan verliezen, maar zullen in de hele regio bedrijven en banen verdwijnen. Het totale verlies voor Limburg zal gigantisch zijn. Een vergelijkbaar verhaal gaat op voor Twente, Groningen, Zeeland. Onderwijsinstellingen zijn in elke regio een ontzettend belangrijke werkgever en levensader voor bedrijvigheid en banen. Elke regio telt, óók bij onderwijsbeleid.

² CPB, 2023

We blijven internationaal toptalent naar Nederland halen en geven onderwijs in het Engels, omdat we er wat aan hebben.

- **Onderwijs en onderzoek doen we in de taal van de wereld**

Wij willen ruime mogelijkheden voor universiteiten, hogescholen en mbo-instellingen om opleidingen in het Engels aan te bieden. Instellingen moeten de meerwaarde daarvan wel onderbouwen. Bijvoorbeeld doordat een Engelstalige opleiding wenselijk is voor de baan die studenten ermee gaan doen, als het vakgebied en de lesstof in het Engels is, of als er topdocenten zijn die in Nederland willen werken. Wanneer een studie in het Nederlands, moet er altijd voldoende ruimte zijn voor Engelstalige vakken: er is geen enkel wetenschappelijk gebied dat volledig in het Nederlands is. Voor het mbo betekent dit dat we de omkeerregeling moeten invoeren.

- **De kwaliteit van het onderwijs staat voorop**

We internationaliseren in Nederland omdat we er wat aan hebben. Eén van de mogelijke problemen van het huidige internationaliseringsbeleid en de groei van het aantal internationale opleidingen en studenten, is de kwaliteit van het onderwijs. Voordat een opleiding in een andere taal wordt aangeboden, moet de NVAO daarom goed kijken of het Engels van docenten op orde is. En als de kwaliteit onder druk komt te staan om een andere reden, zoals te weinig faciliteiten of te weinig docenten, moet de minister in kunnen grijpen. Zo zorgen we ervoor dat internationalisering altijd leidt tot betere onderwijskwaliteit: docenten die gepassioneerd en inspirerend doceren en een klaslokaal waar Nederlandse studenten leren van internationale studenten.

- **Méér internationale studenten behouden voor Nederlandse arbeidsmarkt**

Het aantal internationale studenten dat in Nederland blijft werken na hun studie stijgt. Dat is goed nieuws voor onze economie en arbeidsmarkt. Wij willen dat dit aandeel blijft groeien. Universiteiten en hogescholen hebben daarin een belangrijke rol. Uit onderzoek blijkt dat internationale studenten graag Nederlands willen leren en dat dit ertoe leidt dat internationale studenten in Nederland blijven werken. Helaas is het lesaanbod er niet altijd.³ Universiteiten en hogescholen moeten er daarom voor zorgen dat internationale studenten altijd de mogelijkheid hebben om Nederlands te leren. Wanneer blijkt dat een opleiding internationale studenten alsnog voornamelijk opleidt voor een carrière buiten Nederland, moet de minister in kunnen grijpen.

³ Ministerie van OCW, 2023

Een voorbeeld: Brainport Regio Eindhoven

Internationaal toptalent voor de Nederlandse economie

Brainport Eindhoven is een Nederlands succesverhaal op het gebied van economische groei. Grote namen als ASML, NXP, Philips, DAF en VDL en duizenden kleinere bedrijven in de regio leveren banen voor mensen, economische groei en innovatie. De TU Eindhoven en Fontys trekken internationaal toptalent aan in de technieksector. Aan het SUMMA college studeren en werken toptalenten die de ideeën daadwerkelijk uitvoeren.

De hightech maakindustrie in Brainport helpt Nederland verder en maakt Nederland een wereldspeler. Internationale studenten en werknemers zijn, naast Nederlandse studenten, een belangrijke bron voor de ambities. Nederland zelf heeft simpelweg te weinig studenten in deze vakgebieden. De stayrate van internationale studenten aan de Technische Universiteit Eindhoven is met 52% in 2020 hoog.

Het is daarom een absolute noodzaak om Nederland ook toegankelijk te houden voor talent, óók talent van buiten de Europese Unie. Nederland behoort tot de top 5 van Europese kennis- en innovatielanden.⁴ Daar moeten we aan bouwen. We moeten ons niet neerleggen bij het tekort aan studentenwoningen, maar daar prioriteit van maken, in héél Nederland. We moeten geld eerst verdienen, voordat we het kunnen verdelen. Een sterke economie stelt Nederland in staat om te investeren: het onderwijs, de zorg en een sterk sociaal domein.

⁴ European Commission, 2023

Instellingen krijgen méér verantwoordelijkheid om internationalisering in goede banen te leiden, de minister ziet daar scherp op toe.

- **Onderwijsinstellingen moeten verstandig beleid voeren om internationalisering in goede banen te leiden**

Er is een tekort aan studentenhuisvesting in Nederland. Onderwijsinstellingen stellen daarom samen met de gemeente een streefgetal voor het maximum aantal internationale studenten op, gebaseerd op de capaciteit aan huisvesting en voorzieningen. Universiteiten en hogescholen zetten zich dan samen met de gemeente en het lokale bedrijfsleven in voor het realiseren van meer studentenhuisvesting. De instellingen voeren op basis daarvan een verstandig internationaal promotiebeleid en ze helpen internationale studenten bij het vinden van een studentenkamer. Om preciezer te kunnen sturen op aantallen krijgen instellingen de mogelijkheid om studentenaantallen te beperken op Engelstalige tracks.

- **Het onderwijs moet altijd aantrekkelijk en toegankelijk zijn voor Nederlandse studenten**

Nederlandse studenten moeten de studie kunnen doen die ze willen volgen. We weten dat Engels als voertaal ertoe kan leiden dat scholieren überhaupt niet kiezen voor een studie. Als het aantal Engelstalige studies dat selecteert toeneemt, kan dat ertoe leiden dat Nederlandse studenten moeten concurreren met internationale studenten. Bij verdringing van Nederlandse studenten moeten universiteiten en hogescholen daarom altijd zorgen dat er een Nederlandstalige track beschikbaar is met een aantal Engelstalige vakken.

- **De minister van onderwijs moet de instroom van internationale studenten beter in de gaten houden en ingrijpen als dat nodig is**

In beginsel zijn universiteiten en hogescholen verantwoordelijk voor het maken van verstandige keuzes. De minister van onderwijs helpt hen daarbij door financiële prikkels om op Engelstalig onderwijs over te stappen zoveel mogelijk uit de bekostiging van het onderwijs te halen. Mochten er alsnog problemen bij opleidingen blijven bestaan, bijvoorbeeld op het gebied van toegankelijkheid, huisvesting, kwaliteit óf stayrate moet de minister ingrijpen. De minister moet opleidingen kunnen opdragen om te stoppen met werven, of het studentenaantal van een Engelstalige track of opleiding te beperken. Een onafhankelijk adviesorgaan internationalisering staat de minister hierin bij.

Lessen uit Denemarken

Internationale instroom is een effectieve investering en is nodig tegen personeelstekorten

In 2018 zette Denemarken de deur dicht voor internationale studenten door het aantal Engelstalige opleidingen te beperken.⁵ Het doel daarvan was om te bezuinigen en het onderwijs toegankelijk te houden voor Deense studenten. Recent draaide de Deense regering dit besluit terug: in bijna alle sectoren in Denemarken is namelijk sprake van arbeidsmarkttekorten die de economie naar verwachting miljarden gaan kosten. Ze maken een U-turn en willen weer méér internationale studenten.

De Deense Kamer van Koophandel rekende door: de personeelstekorten kosten de samenleving miljarden. Daarnaast rekende de Deense bond van ingenieurs door dat een internationale student in Denemarken in 13 jaar gemiddeld \$282.312 oplevert. Studenten die weggaan na hun studie zijn daarbij meegerekend. Het Nederlandse Centraal Planbureau en Nuffic maakten dezelfde rekensom: de instroom aan internationale studenten zal de Nederlandse schatkist uiteindelijk circa €1,5 miljard opleveren.

Deze gang van zaken in Denemarken is een waarschuwing voor Nederland. Ook hier kampen alle beroepsgroepen met een personeelstekort.⁶ Ook hier heeft de nieuw te vormen regering plannen om de deur voor internationale studenten in het onderwijs dicht te zetten. En ook hier berokkenen we grote schade aan de staatskas als we de deur dichtzetten voor internationaal talent. Denemarken is een waarschuwing voor Nederland: we moeten volwassen beleid voeren en niet overreageren.

⁵ Financieel Dagblad, 2023

⁶ UWV, 2022

We openen het gesprek in Europa en trekken internationaal toptalent aan.

- **Het Nederlandse kabinet moet zich inzetten voor een Europese studentenstrategie**

In Nederland studeren meer internationale studenten dan Nederlandse studenten die in andere landen studeren.⁷ Dat is in beginsel niet erg, want Nederland heeft wat aan de internationale studenten. Tegelijkertijd is het belangrijk dat de Europese Commissie goed nadenkt over een houdbare strategie voor de toekomst. De Europese Commissie moet daarom binnen het European Learning Mobility Framework inzetten op strategische en gebalanceerde studentenmobiliteit. Nederland is daarin een best practice als het gaat om toegankelijkheid binnen de Europese Onderwijsruimte. Als andere landen óók meer Europese studenten en studenten van buiten Europa aantrekken, leidt dat tot minder druk op individuele landen en méér winst voor Europa.

- **We willen het echte internationale talent, niet alleen zij die het kunnen betalen**

Nederland moet ook toegankelijk zijn voor internationale studenten met een kleine beurs. In 2022 ontving een klein deel van de internationale studenten ook Nederlandse studiefinanciering, namelijk 7,95% van de studenten. Op dit moment kunnen internationale studenten in de praktijk aanspraak maken op studiefinanciering als ze 32 uur per maand werken. Wij willen daarin méér maatwerk. In beginsel moeten studenten 56 uur per maand werken om studiefinanciering te ontvangen, maar als daar goede redenen voor zijn moet DUO daar altijd van afwijken. Daarnaast moet de minister zich in Europa inzetten voor goede afstemming van studiebeurzen: het is niet nodig dat studenten studiebeurzen krijgen in twee verschillende Europese landen. We stimuleren scholarship programma's op universiteiten en hogescholen waar bedrijven in kunnen investeren.

- **Elke student die dat wil kan op uitwisseling in het buitenland**

Op dit moment gaan vooral studenten uit het hbo en het wo op uitwisseling. We willen daarom dat studenten uit het mbo makkelijker aanspraak kunnen maken op beurzen om op uitwisseling te gaan in het buitenland. Daarnaast willen we top-ups voor Erasmusbeurzen voor studenten voor wie een uitwisseling lastig te betalen is. Bijvoorbeeld voor studenten met een aanvullende beurs of studenten met een ondersteuningsvraag. Tot slot willen we dat ook studenten uit Caribisch Nederland aanspraak kunnen maken op Nederlandse studiefinanciering als ze studeren in de Europese Unie.

⁷ Nuffic, 2023

Het stevig terugdringen van internationalisering zal serieuze gevolgen hebben voor de onderwijskwaliteit.

Als we internationalisering terugdringen zal dat ook gevolgen hebben voor de kwaliteit van het onderwijs. Op dit moment geeft internationaal toptalent les aan hogescholen en universiteiten. De huidige Haagse discussie zorgt voor onrust. Dat zorgt er nu al voor dat internationale docenten zich zorgen maken.

Zelfs al blijven internationale docenten in Nederland als onderzoekers, kunnen ze straks geen les meer geven. Dat is slecht voor de verwevenheid tussen onderwijs en onderzoek. We stevenen af op een situatie waar internationaal toptalent onderzoek doet aan losse onderzoeksinstituten, maar niet voor de klas staat. Terwijl dat het idee is van een universiteit.

Bronnen

- Nuffic: Factsheet internationale studenten (mei 2023) via [factsheet-internationale-studenten-2023.pdf \(nuffic.nl\)](#)
- Financieel Dagblad: Minder internationale studenten? In Denemarken komen ze daarvan terug (2023) via [Minder internationale studenten? In Denemarken komen ze daarvan terug \(fd.nl\)](#)
- Europese Commissie: Regional Innovation Scoreboard 2023 - Regional profiles Netherlands (2023) via https://ec.europa.eu/assets/rtd/ris/2023/ec_rtd_ris-regional-profiles-netherlands.pdf [Universiteit](#)
- Maastricht: Voor Nederland in Europa (december 2022) via [UM en de politieke discussie over internationalisering | Maastricht University](#)
- Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen: In alle beroepsgroepen sprake van krapte (september 2022) via [In alle beroepsgroepen sprake van krapte \(uwv.nl\)](#)
- OCW 2023, Wetsvoorstel 'Internationalisering in balans' via <https://wetgevingskalender.overheid.nl/Regeling/WGK015111#:~:text=De%20wet%20geeft%20onderwijsinstellingen%20en,manier%20kunnen%20zij%20beter%20sturen>
- CPB: Keuzes in Kaart 2025-2028 (november 2023) via [Keuzes in Kaart 2025-2028 | CPB.nl](#)
- European Commission: The European Innovation Scoreboard 2023 via https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_23_3683